

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

_____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

для студентів

спеціальності	081 Право
освітньо-професійної програми	Право
освітньо-професійного ступеня	фаховий молодший бакалавр

Київ-2023

Розробник: Грищенко Л.В., викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладач: Грищенко Л.В., викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства
Протокол від 31 серпня 2022 року № 1

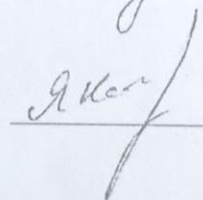
Голова циклової комісії Юлія РЯБОКОНЬ

Робочу програму перевірено
« ____ » _____ 2022 р.

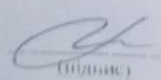
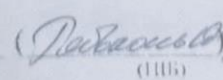
Заступник директора
з навчально-методичної роботи

 Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора
з навчальної роботи

 Яніна КАРЛІНСЬКА

Пролонговано:

на 2022/2023 н.р. (підпис) (ПІБ) , «31» 08 2022 р., протокол № 1
на 20__/20__ н.р. (_____) (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № ____
на 20__/20__ н.р. (_____) (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № ____
на 20__/20__ н.р. (_____) (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	6 / 180	
Курс	2-3	
Семестр	4	5
Кількість змістовних модулів з розподілом:	3	3
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, в тому числі:	90	90
Аудиторні	42	42
Модульний контроль	6	6
Семестровий контроль	-	30
Самостійна робота	42	12
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Адміністративне право» є набуття студентами ґрунтовних знань з теорії адміністративного права, вивчення адміністративного законодавства та матеріалів юридичної практики, формування у них прикладних навиків та умінь застосовувати набуті знання у конкретній ситуації.

Завданням навчальної дисципліни «Адміністративне право» є

оволодіння студентами ґрунтовних знань з теорії адміністративного права і змісту адміністративного законодавства у сфері формування і функціонування системи органів публічної адміністрації, контролю за діяльністю публічної адміністрації, адміністративної відповідальності та здійснення провадження в справах про адміністративні правопорушення;

проведення аналізу практики застосування адміністративного законодавства в зазначених сферах;

засвоєння формування і функціонування системи органів публічної адміністрації, контролю за діяльністю публічної адміністрації, адміністративної відповідальності та здійснення провадження в справах про адміністративні правопорушення;

розвиток навичок самостійної творчої роботи при закріпленні теоретичних знань у ході вивчення курсу;

закріплення навичок самостійного аналізу законодавства і правозастосовчої практики.

Програмні компетентності

«Право» (ОС фаховий молодший бакалавр)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності</i>		
ЗК-1	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово	1-32
ЗК-2	Здатність проведення досліджень, уміння ґрамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати, брати участь в аргументованій професійній дискусії	2-24
ЗК-5	Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи	1-32
ЗК-7	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні	1-6
<i>Фахові компетентності</i>		
ФК-9	Здатність визначати умови, підстави та межі провадження у справах про адміністративні правопорушення та інших справах адміністративної юрисдикції, обирати засоби	1-6

	забезпечення законності адміністративно-процесуальної діяльності в межах своєї компетенції.	
ФК-10	Уміння визначати елементи цивільних правовідносин, підстави їх виникнення, зміни та припинення, розробляти проекти цивільно-правових договорів та інших документів у сфері сімейних відносин.	7-16
ФК-18	Навички консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.	1-32
<i>Предметні компетентності</i>		
	здатність розкривати, пояснювати основні норми адміністративного права,	1-6
	готовність грамотно використовувати основну юридичну термінологію в галузі адміністративного права;	1-32
	здатність називати, аналізувати нормативно-правові акти, що регулюють норми сучасного адміністративного права;	1-5
	уміння порівнювати національне адміністративне законодавство з міжнародними правовими актами;	32
	здатність розкривати, пояснювати зміст і структуру нормативно-правових актів, вміти ними користуватися, знаходити необхідну інформацію, співвідносити норми права з реальними життєвими ситуаціями;	1-32
	уміння порівнювати національне законодавство з міжнародними правовими актами;	30-32
	готовність називати документи, які регламентують питання адміністративних правовідносин.	1-32

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Адміністративне право» студент:

- прогнозує напрямки розвитку державних і самоврядних інституцій в Україні (ПРН – 14);

- характеризує компетенцію органів державної влади і місцевого самоврядування у сфері фінансової діяльності. (ПРН – 16)
- знає, розкриває, пояснює основні норми адміністративного права;
- знає, пояснює та грамотно використовує основну юридичну термінологію в галузі адміністративного права;
- знає, називає, аналізує нормативно-правові акти, що регулюють норми сучасного адміністративного права;
- порівнює національне адміністративне законодавство з міжнародними правовими актами;
- знає, пояснює зміст і структуру нормативно-правових актів; вміє ними користуватися, знаходити необхідну інформацію, співвідносити норми права з реальними життєвими ситуаціями;
- юридично грамотно коментує, пояснює обставини взаємовідносин, що виникають в галузі адміністративного права;
- надає консультації щодо можливостей подальшого розвитку подій, розв'язання та уникнення конфліктних ситуацій, визначає обтяжуючі і пом'якшуючі обставини;
- складає перелік нормативно-правових актів, які регулюють окремі адміністративні правовідносини;
- складає проекти документів, що регулюють основні адміністративні правовідносини, знаходить юридичні помилки і неточності у юридичних документах, вміє їх виправляти;
- називає осіб, які є сторонами адміністративних правовідносин, визначає їхню роль, повноваження, права та межі компетентності.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістовних модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					Самостійна
		Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Семестровий контроль	
Змістовний модуль 1. Основні теоретичні положення предмету методу та системи адміністративного права							
Тема 1. Предмет та методи, система джерела адміністративного права	4	2					2
Тема 2. Підстави адміністративної відповідальності	4	2					2
Тема 3. Порядок притягнення до адміністративної відповідальності	4	2					2
Тема 4. Підстави звільнення від відповідальності	6	2	2				2
Тема 5. Реалізація норм адміністративного права	4	2					2
Тема 6. Адміністративно-правовий статус людини, громадянина та особи без громадянства і біженців	6	2					4
Модульний контроль	2						
Разом :	30	12	2				14
Змістовний модуль 2. Органи виконавчої влади							
Тема 7. Адміністративно-правовий статус Кабінету міністрів України як вищого органу в системі органів виконавчої влади	4	2					2
Тема 8. Державна служба в Україні	6	2	2				2
Тема 9. Державна політика у сфері державної служби	6	2					4
Тема 10. Адміністративно-правовий статус органів місцевого управління	6	2	2				2
Тема 11. Взаємозв'язок адміністративного та кримінального права	6	2					4
Модульний контроль	2						
Разом :	30	10	4				14
Змістовний модуль 3. Державне управління							
Тема 12. Поняття і сутність державного управління	4	2					2
Тема 13. Форми державного управління	6	2					4
Тема 14. Адміністративно-правовий статус Верховної Ради України як вищого законодавчого органу	6	2	2				2
Тема 15. Правовий статус Автономної Республіки Крим в складі України	6	2	2				2
Тема 16. Конституційний Суд України як єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні	6	2					4
Модульний контроль:	2						
Разом:	30	10	4				14
	90	32	10				42
Змістовний модуль 4. Адміністративний процес							
Тема 17. Поняття, принципи адміністративного процесу	4	2					2
Тема 18. Дисциплінарне провадження в адміністративному праві	7	2				5	
Тема 19. Адміністративний нагляд	7	2				5	
Тема 20. Звернення громадян як засіб забезпечення законності у державному управлінні	4	2	2				

Тема 21. Контроль у сфері державного управління	2	2					
Тема 22. Організаційно-структуроване забезпечення державного контролю у сфері виконавчої влади	4	2					2
Модульний контроль:	2						
Разом:	30	12	2			10	4
Змістовний модуль 5. Адміністративно-правове забезпечення управління економічною і соціально-культурною сферою							
Тема 23. Адміністративно-правове забезпечення управління митною справою	9	2				5	2
Тема 24. Адміністративно-правове забезпечення управління охороною і використанням природних ресурсів	4	2	2				
Тема 25. Адміністративно-правове забезпечення управління освітою і наукою	4	2					2
Тема 26. Адміністративно-правове забезпечення управління охорони здоров'я та у сфері соціального захисту	4	2	2				
Тема 27. Адміністративно-правове забезпечення управління культурою і мистецтвом	7	2				5	
Модульний контроль:	2						
Разом:	30	10	4			10	4
Змістовний модуль 6 . Адміністративно-правове забезпечення управління адміністративно-політичною сферою							
Тема 28. Управління національною безпекою	7	2				5	
Тема 29. Управління обороною України	2	2					
Тема 30. Управління внутрішніми справами	6	2	2				2
Тема 31. Організація управління юстицією України	7	2				5	
Тема 32. Організація управління закордонними справами	6	2	2				2
Модульний контроль:	2						
Разом:	30	10	4			10	4
	90	32	10			30	12
Всього	180	64	20			30	54

* із врахуванням МКР

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Основні теоретичні положення предмету методу та системи адміністративного права

Тема 1. Предмет та методи, система джерела адміністративного права (2 год.)

Предмет правового регулювання адміністративного права.

Методи правового регулювання адміністративного права.

Поняття адміністративного права.

Система адміністративного права.

Поняття джерел адміністративного права.

Основні поняття теми: внутрішньо-організаційні управлінські відносини; реалізація функцій та повноважень органів виконавчої влади; імперативний та диспозитивний метод; метод владних приписів; субординація; реординація; нормативна відповідальність за різними джерелами.

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 2, 3, 5, 8.

Тема 2. Підстави адміністративної відповідальності (2 год.)

Правопорушення як підстава адміністративної відповідальності.

Склад адміністративної відповідальності.

Форми вини.

Основні поняття теми: адміністративне правопорушення; адміністративний проступок; суспільна шкідливість; протиправність; вина; адміністративна караність; матеріальне поняття адміністративної відповідальності; об'єкт, суб'єкт, об'єктивна та суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення; правопорушення вчинене умисно та з необережності; прямий і непрямий умисел; мотив і мета; кваліфікуючі ознаки.

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 2, 3, 5, 8.

Тема 3. Порядок притягнення до адміністративної відповідальності (2 год.)

Виконання загальних правил при застосуванні адміністративних

Принцип верховенства права та законності.

Склад проступку.

Індивідуалізація відповідальності (ч.2 ст.33КпАП)

Ступінь вини.

Основні поняття теми: верховенство права, верховенство закону, межа санкції та обов'язковість накладення додаткового стягнення, характер правопорушення, ступінь вини, особу порушника, майновий стан, обставини що пом'якшують чи обтяжують відповідальність (ст.ст. 34 і 35 КпАП).

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 2, 3, 5, 8.

Тема 4. Підстави звільнення від відповідальності (2 год.)

Протиправність та шкідливість діяння.

Крайня необхідність.

Необхідна оборона.

Стан неосудності.

Основні поняття теми: крайня необхідність, необхідна оборона, винність (неосудність) особи, хронічна душевна хвороба, слабоумства, висновок медичної експертизи чи медичного спеціалізованого закладу.

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 2, 3, 5, 8.

Семінар 1. Поняття, предмет, метод і джерела адміністративного права (2 год.)

Тема 5. Реалізація норм адміністративного права (2 год.)

Використання, виконання, дотримання, застосування норм.

Дія адміністративно-правових норм у часі, просторі і за колом осіб.

Систематизація норм адміністративного права.

Основні поняття теми: приписи адміністративно-правової норми; державно-владна діяльність; акт застосування норми; фактичні обставини адміністративного правопорушення; простір – територія; дія нормативно-правових актів у часі; дія нормативно-правових актів по колу осіб.

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 2, 3, 5, 8.

Тема 6. Адміністративно-правовий статус людини, громадянина та особи без громадянства і біженців (2 год.)

Адміністративно-правовий статус громадян України.

Особливості адміністративно-правового статусу іноземних громадян.

Адміністративно-правовий статус осіб без громадянства.

Основні поняття теми: елементи правового статусу; адміністративна правоздатність та дієздатність; відносні права та фактичні права; юридичні, політичні, організаційні, економічні права; резолюція Генеральної асамблеї ООН від 10.12.1948 р., політичний біженець.

Основна література: 1, 2, 3, 4. *Додаткова література:* 2, 3, 5, 8.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Органи виконавчої влади

Тема 7. Адміністративно-правовий статус Кабінету міністрів України як вищого органу в системі органів виконавчої влади (2 год.)

Адміністративно-правовий статус центральних органів виконавчої влади.

Адміністративно-правовий статус місцевих державних адміністрацій.

Основні поняття теми: вертикаль влади; горизонталь влади; характер повноважень; предмет спрямованості; порядок вирішення питань; обсяг і характер компетенції; склад Кабінету міністрів України; основні завдання та функції Кабінету міністрів України; Закон України «Про місцеві державні адміністрації»; Закон України «Про місцеве самоврядування»; делегування спеціальних повноважень, законність і правопорядок рішень; звіт про виконання Державного та місцевих бюджетів; управління майном; використання природних ресурсів; делегування відповідними радами повноважень.

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 2, 3, 5, 8.

Семінар 2. Кабінет міністрів України як вищий орган в системі органів виконавчої влади (2 год.)

Тема 8. Державна служба в Україні (2 год.)

Державна служба і державні службовці.

Принципи державної служби.

Основні напрями державної політики у сфері держслужби.

Основні поняття теми: посада; посадова особа; принцип законності, гуманізму, справедливості, пріоритет прав людини і громадянина, персональної відповідальності, таємниці.

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 2, 3, 5, 8.

Тема 9. Державна політика у сфері державної служби (2 год.)

Основні напрями державної політики у сфері державної служби.

Правовий статус державних службовців державних органів та їх апарату.

Проходження та службова кар'єра держслужбовців.

Основні поняття теми: декларування доходів; дисциплінарна відповідальність; присяга та стажування державних службовців; випробовування та робочий час; граничний вік перебування на державній службі; класифікація посад; поняття рангів; припинення державної служби; кадровий резерв.

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 2, 3, 5, 8.

Тема 10. Адміністративно-правовий статус органів місцевого управління (2 год.)

Поняття місцевого самоврядування.

Відповідальність за свою діяльність.

Компетенція ст.27-38 Закон України «Про місцеве самоврядування».

Основні поняття теми: управління комунальною власністю; звернення громадян щодо приватизації земельних ділянок; контроль щодо спорів благоустрою та об'єктів нерухомого майна незалежно від форм власності; повноваження у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту; в галузі оборонної роботи.

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 1-8.

Семінар 3. Державна служба в Україні (2 год.)

Тема 11. Взаємозв'язок адміністративного та кримінального права (2 год.)

Поняття декриміналізації.

Втілення європейської практики.

Основні поняття теми: суспільство та його декриміналізація; адміністративний нагляд, основи європейського осучаснення, реформа щодо адміністративного контролю за злочинністю (Австрія).

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 1-8.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. Державне управління

Тема 12. Поняття і сутність державного управління (2 год.)

Принципи і сутність державного управління.

Функції державного управління.

Основні поняття теми: соціальне, біологічне, технічне управління; організаційні принципи, соціально-політичні, загальносистемні, структурно-цільові, структурно-функціональні; по змісту; місце впливу.

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 2, 3, 5, 8.

Тема 13. Форми державного управління (2 год.)

Форма управління та процедура її реалізації.

Адміністративний договір.

Основні поняття теми: процедура реалізації; юридичне вираження процедури: за результатом, за ступенем, за обсягом, за направленістю, за суб'єктами, за юридичним змістом; класифікація договорів.

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 1-6.

Тема 14. Адміністративно-правовий статус Верховної Ради України як вищого законодавчого органу (2 год.)

Коаліція Верховної Ради України.

Комітети Верховної Ради України.

Спеціальні слідчі комісії Верховної Ради України.

Основні поняття теми: створення, діяльність, та припинення коаліції у Верховній Раді України, поняття опозиційного уряду, вимоги та склад.

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 2, 3, 5, 8.

Семінар 4. Адміністративно-правовий статус Верховної Ради України як вищого законодавчого органу (2 год.)

Тема 15. Правовий статус Автономної Республіки Крим в складі України (2 год.)

Верховної Ради Автономної Республіки Крим

Рада Міністрів Автономної Республіки Крим.

Основні поняття теми: правові засади діяльності, джерела діяльності, правовий статус, правові обмеження, правовий статус міста-героя Севастополя.

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 2, 3, 5, 8.

Семінар 5. Джерела адміністративного права (2 год.)

Тема 16. Конституційний Суд України як єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні (2 год.)

Правовий статус Конституційного Суду України Закон України «Про Конституційний Суд України» від 16.10.1996 р.

Завдання Конституційного Суду України.

Склад Конституційного Суду України.

Основні поняття теми: склад, основні вимоги, окрема думка судді Конституційного суду.

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 1-7.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4. Адміністративний процес

Тема 17. Поняття, принципи адміністративного процесу (2 год.)

Адміністративно-процесуальні норми.

Адміністративно-процесуальні відносини.

Основоположні принципи адміністративного процесу.

Структура адміністративного процесу.

Провадження у справах про адміністративні проступки.

Основні поняття теми: процес нормативного регулювання суспільних відносин; індивідуальні управлінські справи; індивідуальні матеріальні права і обов'язки суб'єктів; специфічні риси адміністративного процесу; адміністративно-процесуальна норма; юрисдикційна діяльність органів держу правління.

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 1-8.

Тема 18. Дисциплінарне провадження в адміністративному праві (2 год.)

Поняття та види дисциплінарних проваджень.

Стадії дисциплінарного провадження.

Адміністративний нагляд.

Основні поняття теми: діяльність уповноважених суб'єктів; Дисциплінарне провадження стосовно державних службовців, осіб що навчаються, що перебувають в місцях позбавлення волі, щодо осіб до яких застосовуються норми статутів та положень про дисципліну; підвиди дисциплінарних стягнень; суб'єкт дисциплінарної влади.

Основна література: 1-4. Додаткова література: 2, 3, 5, 8.

Тема 19. Адміністративний нагляд (2 год.)

Поняття і сутність адміністративного нагляду.

Види адміністративного нагляду.

Основні поняття теми: співвідношення з контролем та іншими видами нагляду; перевірка дотримання норм; виявлення та припинення правопорушення, притягнення винних до відповідальності; адміністративне попередження, адміністративне припинення; стягнення; судовий та прокурорський нагляд.

Основна література: 1-4. Додаткова література: 1-8.

Тема 20. Звернення громадян як засіб забезпечення законності у державному управлінні (2 год.)

Конституційне право людини і громадянина на звернення до державних органів.

Вичерпний порядок випадків коли звернення не підлягають розгляду та вирішенню

Основні поняття теми: звернення громадянина, громадян; пропозиція (зауваження); заява(клопотання); скарга; реквізит; анонімне звернення; термін розгляду; процесуальний порядок оскарження; шкода; відповідальність.

Основна література: 1-4. Додаткова література: 2, 3, 5, 8.

Семінар 6. Поняття адміністративного процесу, адміністративний нагляд. Звернення громадян (2 год.)

Тема 21. Контроль у сфері державного управління (2 год.)

Контроль як функція державного управління: поняття та принципи.

Види державного контролю.

Основні поняття теми: контроль як форма та вид діяльності; принципи; функція; спеціальні органи; обсяг і форма; система державного контролю; система органів державного контролю; принцип об'єктивності; дієвість; систематичність та регулярність; галузевий, підвідомчий, загальний, спеціальний, внутрішній, зовнішній, загальний, спеціальний контроль.

Основна література: 1-4. Додаткова література: 1-7.

Тема 22. Організаційно-структуроване забезпечення державного контролю у сфері виконавчої влади (2 год.)

Державний контроль управлінської діяльності.

Дотримання державної дисципліни.

Основні поняття теми: суб'єкт; структура, форми, обсяг, методи, відмінності; контроль Кабінету Міністрів; Президентський контроль; Антимонопольний Комітет України; міжгалузевий; Держкомстат.

Основна література: 1-4. Додаткова література: 2, 3, 5, 8.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 5. Адміністративно-правове забезпечення управління економічною і соціально-культурною сферою

Тема 23. Адміністративно-правове забезпечення управління митною справою (2 год.)

Сутність митної політики та митної справи.

Система, митний режим.

Основні поняття теми: виконання і контроль; міжнародне зобов'язання; тарифне і нетарифне регулювання; митний контроль; митне оформлення; контрабанда; верифікація; митна система; зелений коридор.

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 2, 3, 5, 8.

Тема 24. Адміністративно-правове забезпечення управління охороною і використанням природних ресурсів (2 год.)

Правові та організаційні управління екологією.

Відповідальність у галузі використання та охорони природних ресурсів.

Основні поняття теми: екологічна безпека; охорона довкілля; тваринний та рослинний світ; радіаційне забруднення; псування, виснаження, руйнація, викиди та скиди; природно-заповідний фонд; Кіотський протокол; Держкомзем; Держкомлісгосп; Держкомводгосп.

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 2, 3, 5, 8.

Семінар 7. Державний контроль у сфері виконавчої влади (2 год.)

Тема 25. Адміністративно-правове забезпечення управління освітою і наукою (2 год.)

Система і повноваження центральних і місцевих органів державної влади, органів місцевого самоврядування в галузі освіти.

Статус ВАК України та НАН України, управління вищою освітою.

Основні поняття теми: доступність, рівність, гуманізм, демократизм, незалежність; вихованці, курсанти, слухачі, стажисти, клінічні ординатори, аспіранти, докторанти, педагогічні працівники; права батьків; статус ВНЗ; наукова експертиза; державна інспекція навчальних закладів МОН; самоврядування; освітній рівень; вища атестаційна комісія.

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 2, 3, 5, 8.

Тема 26. Адміністративно-правове забезпечення управління охорони здоров'я та у сфері соціального захисту (2 год.)

Зміст і основні напрямки державної політики в галузі охорони здоров'я та соціального захисту. Система і повноваження органів в галузі охорони здоров'я та соціальної політики.

Основні поняття теми: пріоритетність охорони здоров'я; здоровий спосіб життя; державні та галузеві заходи; первинний, вторинний, третинний рівень; ліцензування; державна санітарно-епідеміологічна служба; соціальне забезпечення; пенсійний вік; соціальне страхування; соціальні стандарти та гарантії; пенсійний фонд.

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 2-5.

Семінар 8. Управління освітою і наукою, охороною здоров'я, соціального захисту та використанням природних ресурсів (2 год.)

Тема 27. Адміністративно-правове забезпечення управління культурою і мистецтвом (2 год.)

Система і повноваження в галузі культури і мистецтва.

Організація управління в кінематографії, телебачення і радіомовлення, засобами масової інформації.

Основні поняття теми: єдиний загальнонаціональний простір; культурне надбання; принципи культурної політики; Національна спілка; Держкомітет телебачення і радіомовлення; Державний бібліотечний фонд; Національна рада з питань телебачення і радіомовлення.

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 2, 3, 5, 8.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 6. Адміністративно-правове забезпечення управління адміністративно-політичною сферою

Тема 28. Управління національною безпекою (2 год.)

Поняття, об'єкти, суб'єкти, принципи управління національною безпекою.

Повноваження і основні напрямки діяльності Служби безпеки.

Державний кордон та забезпечення його охорони.

Основні поняття теми: національні інтереси; національні цінності; основні об'єкти безпеки; воєнні організації України; принципи забезпечення національної безпеки; кваліфікація загроз національній безпеці; функціональний підрозділ; тероризм; контррозвідка.

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 2-6.

Тема 29. Управління обороною України (2 год.)

Організаційно-правові засади управління обороною.

Збройні сили України, система і правове положення органів воєнного управління.

Проблеми реформування і вдосконалення управління обороною.

Основні поняття теми: воєнний конфлікт; Рада Національної Безпеки та Оборони України; збройна агресія; воєнна доктрина; мобілізація; військовий стан; Верховний Головнокомандувач ЗСУ; військовий резерв; державний кордон; принципи: «розумна достатність», «оборонна достатність».

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 2, 3, 5, 8.

Тема 30. Управління внутрішніми справами (2 год.)

Поняття управління в галузі внутрішніх справ.

Система і структура органів внутрішніх справ.

Окремі підрозділи органів внутрішніх справ.

Основні поняття теми: основа громадського порядку; правила поведінки; патрульно-постова служба; суб'єкт та об'єкт управління; субординація; громадська безпека; внутрішні війська МВС України; принцип законності; завдання органів внутрішніх справ; правопорушення та злочин; протиправне посягання; дорожній рух; присяга та відповідальність працівника ОВС; завідомо неправдивий виклик екстрених служб.

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 2, 3, 5, 8.

Семінар 9. Управління національною безпекою та обороною України, внутрішніми справами (2 год.)

Тема 31. Організація управління юстицією України (2 год.)

Організаційно-правові засади управління юстицією.

Система і структура органів юстиції.

Повноваження Міністерства юстиції та нижчестоящих органів юстиції

Основні поняття теми: правова реформа; законотворча установа; правова експертиза; Державна реєстрація та ведення Єдиного державного реєстру; судова реформа та судова експертиза; державний виконавець; реєстр громадських формувань; акти громадського стану; представництво в Єврокомісії з прав людини та Європейському Суді з прав людини; нотаріат; Вища кваліфікаційна комісія адвокатури; легалізація всеукраїнських об'єднань.

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 2, 3, 5, 8.

Тема 32. Організація управління закордонними справами (2 год.)

Організаційно-правові засади управління закордонними справами.

Адміністративно-правовий статус Міністерства закордонних справ України

Закордонні органи, повноваження та завдання.

Основні поняття теми: напрямки зовнішньої політики; Консульський статут України; дипломатична служба; представництво; Хельсінкський заключний акт; інтеграція; консул; недоторканність; ввірчі та відкличні грамоти; місії України за кордоном; імунітет; персона «нон грата».

Основна література: 1-4. *Додаткова література:* 2, 3, 5, 8.

Семінар 10. Управління юстицією та закордонними справами (2 год.)

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Адміністративне право» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю на 6 семестр (екзамен)

Вид діяльності студентів	Максимальна кількість балів за один вид роботи	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5		Модуль 6	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
1. Відвідування лекцій	1	6	6	5	5	5	5	6	6	5	5	5	5
2. Відвідування семінарів (практичних)	1	1	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10	2	10	2	10	2	10
4. Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії)	10	2	20	2	20	2	20	2	20	2	20	2	20
5. Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Всього			62		62		62		62		62		62
Максимальна кількість балів		322											
Коефіцієнт		5,3											

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість балів
1	1. Предмет та система Адміністративного права. 2. Метод і система Адміністративного права. 3. Джерела Адміністративного права.	5
2	1. Підстави адміністративно-правової відповідальності. 2. Порядок притягнення до Адміністративно-правової відповідальності. 3. Функції адміністративної відповідальності.	10
3	1. Підстави звільнення від адміністративної відповідальності. 2. Реалізація норм Адміністративного права. 3. Адміністративно-правовий статус людини, осіб без громадянства, біженців.	10
4	1. Адміністративно-правовий статус Кабінету Міністрів України. 2. Державна служба в Україні. 3. Органи місцевого самоврядування в Україні.	10
5	1. Взаємозв'язок АП з Кабінету Міністрів України. 2. Сутність державного управління. 3. Форми та принципи держу правління.	10
6	1. АПС ВРУ, як вищого законодавчого органу України. 2. АПС АРК в складі України. 3. Відомчі нормативні акти, як джерела адміністративного права.	10
7	1. Конституційний Суд України. 2. Територіальний устрій України. 3. Судова система України. 4. Гарантії діяльності місцевого самоврядування.	5
	Разом	60 балів

Критерії оцінювання самостійної роботи.

5 балів – завдання виконані в повному обсязі, студент має системні, дієві знання, володіє понятійним апаратом, відповіді на запитання вичерпні й аргументовані, не мають помилок.

4 бали – робота виконана в повному обсязі, але має деякі неточності і незначні помилки; достатньо високий рівень загальної обізнаності з предмету та адаптивності при доборі потрібного матеріалу.

3 бали – поверхневе знання змісту тем з дисципліни, труднощі при використанні понятійного апарату, відсутність міцних логічних зв'язків і послідовності у розумінні навчального предмету.

2 бали – студент знайомий з матеріалом, але не виділяє основних положень, допускає суттєві помилки, які викривлюють зміст, не вміє користуватися термінологією і поєднувати теоретичні засади з практичним їх втіленням.

1 бал – не виявляє розуміння матеріалу, має розрізненні знання, допускає грубі помилки, обсяг виконаного завдання менше 20%.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма проведення модульного контролю – модульна контрольна робота

Форма проведення – письмова.

Час проведення – 80 хвилин.

Максимальна кількість балів: 25 балів

Критерії оцінювання:

Письмові відповіді на теоретичні питання (розв'язання юридичних задач) оцінюються в залежності від правильності та повноти відповіді.

Виконання тестових завдань оцінюється в 1 бал за кожну правильну відповідь

Письмові відповіді на 2 теоретичних питання – 15 балів

Виконання 10 тестових завдань – 10 балів.

Всього буде проведено 6 МКР, загальна сума балів складає 150 балів

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль проводиться у формі екзамену у 5 семестрі

Умова допуску – виконання всіх видів практичних завдань з дисципліни і отримання від 35 до 60 балів за семестр.

Форма проведення екзамену – письмова.

Час проведення – 80 хвилин.

Максимальна кількість балів: 40 балів

Критерії оцінювання:

Письмові відповіді на 2 теоретичних питання – 30 балів

Виконання тестових завдань – 10 балів

Перелік допоміжних матеріалів: немає

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю для адміністративного права

1. Основні етапи історичного розвитку адміністративного права
2. Виникнення засад адміністративного права: від поліцейського до адміністративного права
3. Формування науки адміністративного права в європейських країнах
4. Ознаки рецепції римського публічного права у становленні сучасного адміністративного права
5. Становлення і розвиток українського адміністративного права
6. Правове регулювання управління на теренах України в період середньовіччя і Нового часу
7. Зародження і становлення наукових засад поліцейського та адміністративного права
8. Українська адміністративно-правова наука і практика на початку ХХ ст.
9. Українська наука адміністративного права радянського періоду
10. Формування адміністративно-правової науки у незалежній Україні
11. Виконавча влада і державне управління
12. Виконавча влада як гілка державної влади та її управлінська спрямованість
13. Управління: загальне поняття і соціальна природа
14. Поняття державного управління у широкому і вузькому розумінні
15. Співвідношення державного управління і виконавчої влади
16. Державне регулювання і державне управління: співвідношення понять

- 17.Предмет, метод і принципи адміністративного права
- 18.Необхідність уточнення традиційного погляду на предмет адміністративного права
- 19.Предмет адміністративного права: сучасне визначення
- 20.Метод адміністративного права
- 21.Сучасна трансформація методу адміністративного права
- 22.Принципи адміністративного права
- 23.Адміністративно-правова наука і науки про управління
- 24.Українська наука адміністративного права на сучасному етапі
- 25.Науки про управління та організаційна наука
- 26.Порівняльно-правовий метод у науці адміністративного права
- 27.Навчальний курс адміністративного права
- 28.Поняття і структура норм адміністративного права
- 29.Зростання ролі адміністративно-правових норм у регулюванні управлінських відносин
- 30.Дія адміністративно-правових норм
- 31.Види адміністративно-правових норм
- 32.Система адміністративного права: поняття і зміст
- 33.Підгалузі та інститути в системі адміністративного права
- 34.Адміністративне право — галузь публічного права
- 35.Зв'язки адміністративного права з іншими галузями українського права
- 36.Поняття джерел адміністративного права
- 37.Види джерел адміністративного права
- 38.Адміністративне законодавство і форми його систематизації
- 39.Кодифікація як провідна форма систематизації адміністративного законодавства
- 40.Поняття і форми реалізації адміністративно-правових норм
- 41.Застосування адміністративно-правових норм як особлива форма їх реалізації
- 42.Основні риси правозастосовчої діяльності
- 43.Поняття і зміст адміністративно-правових відносин
- 44.Адміністративно-правові відносини і юридичні факти
- 45.Види адміністративно-правових відносин
- 46.Державно-управлінські відносини у складі адміністративних правовідносин
- 47.Поняття і види суб'єктів адміністративного права
- 48.Поняття адміністративної правосуб'єктності та адміністративно-правового статусу
- 49.Фізична особа як суб'єкт адміністративного права: співвідношення дефініцій
- 50.Адміністративно-правовий статус громадян та інших фізичних осіб
- 51.Поняття і види органів виконавчої влади
- 52.Система органів виконавчої влади та основні засади її структурної побудови
- 53.Президент України і система органів виконавчої влади
- 54.Кабінет Міністрів України
- 55.Центральні органи виконавчої влади
- 56.Місцеві органи виконавчої влади
- 57.Органи виконавчої влади у світлі адміністративної реформи в Україні
- 58.Адміністративно-правовий статус інших (крім органів виконавчої влади) державних органів
- 59.Адміністративно-правовий статус органів місцевого самоврядування
- 60.Адміністративно-правовий статус службовців державних органів і органів місцевого самоврядування

- 61.Об'єднання громадян та їх адміністративно-правовий статус
- 62.Діяльність органів виконавчої влади: загальна характеристика змісту і форм
- 63.Функції і компетенція органів виконавчої влади
- 64.Адміністративний розсуд у діяльності органів виконавчої влади
- 65.Адміністративно-правові режими
- 66.Поняття і види форм державного управління
- 67.Поняття і види правових актів управління; вимоги, що ставляться до них
- 68.Порядок прийняття та чинність правових актів управління
69. Адміністративні договори
- 70.Поняття методів державного управління
- 71.Види методів державного управління
- 72.Правова форма методів державного управління
- 73.Служба у суспільстві та державна служба
- 74.Поняття посади і посадової особи, класифікація посад
- 75.Управління державною службою
- 76.Служба в органах місцевого самоврядування: загальна характеристика
- 77.Проходження державної служби: загальне поняття
- 78.Стадії проходження державної служби
- 79.Соціальне забезпечення державних службовців
- 80.Дисциплінарна відповідальність державних службовців
- 81.Поняття і система засобів забезпечення законності у державному управлінні
- 82.Державний контроль: поняття і роль у державному управлінні
- 83.Класифікація видів державного контролю
- 84.Контроль з боку органів місцевого самоврядування
- 85.Контроль з боку громадських організацій
- 86.Внутрішній адміністративний контроль
- 87.Контроль з боку Президента України
- 88.Парламентський контроль
- 89.Здійснення парламентського контролю через Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
- 90.Прокурорський нагляд
- 91.Право громадян на звернення
- 92.Оскарження в адміністративному порядку та його особливості в окремих сферах державного управління
- 93.Порядок судового захисту прав громадян у державному управлінні
- 94.Створення системи адміністративних судів в Україні
- 95.Забезпечення доступності правосуддя в адміністративному судочинстві
- 96.Принципи адміністративного судочинства
- 97.Адміністративна юстиція у зарубіжних країнах
- 98.Поняття адміністративного примусу
- 99.Класифікація заходів адміністративного примусу
100. Адміністративно-запобіжні заходи
101. Заходи адміністративного припинення
102. Поняття адміністративної відповідальності та її законодавче регулювання
103. Адміністративний проступок як підстава адміністративної відповідальності
104. Адміністративні стягнення: поняття, перелік і накладення
105. Особливості адміністративної відповідальності спеціальних суб'єктів

106. Інші види юридичної відповідальності, що регулюються адміністративним правом
107. Адміністративна відповідальність юридичних осіб за українським законодавством
108. Поняття вини юридичної особи
109. Особливості підстав адміністративної відповідальності юридичних осіб
110. Поняття адміністративного процесу
111. Принципи адміністративного процесу
112. Правові презумпції адміністративного процесу
113. Адміністративні провадження: поняття, класифікація, стадії
114. Неюрисдикційні адміністративні провадження
115. Юрисдикційні адміністративні провадження
116. Адміністративно-процесуальний статус громадянина
117. Реєстраційні провадження
118. Дозвільні провадження
119. Контрольні провадження
120. Суб'єкти, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення
121. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення

6.6. Шкала відповідності оцінок

Кількість балів	Оцінка
100-90	Відмінно
82-89	Дуже добре
75-81	Добре
69-74	Задовільно
60-68	Достатньо
0-59	Незадовільно

7. Навчально-методична картка дисципліни «Адміністративне право»

Разом: 180 год., лекції - 64 год., семінарські заняття - 20 год., самостійна робота – 54 год., семестровий контроль– 30 год., підсумковий контроль - 12 год.

Модуль	МОДУЛЬ 1.						МОДУЛЬ 2.					МОДУЛЬ 3.				
Тема модуля	Основні теоретичні положення предмету методу та системи адміністративного права						Органи виконавчої влади					Державне управління				
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Теми лекцій	Предмет та методи, система джерела адміністративного права	Підстави адміністративної відповідальності	Порядок притягнення до адміністративної відповідальності	Підстави звільнення від відповідальності	Реалізація норм адміністративного права	Адміністративно-правовий статус людини, громадянина та особи без громадянства і біженців	Адміністративно-правовий статус Кабінету міністрів України як вищій орган в системі органів виконавчої влади	Державна служба в Україні	Державна політика у сфері державної служби	Адміністративно-правовий статус органів місцевого управління	Взаємозв'язок адміністративного та кримінального права	Поняття і сутність державного управління	Форми державного управління	Адміністративно-правовий статус Верховної Ради України як вищого законодавчого органу	Правовий статус Автономної Республіки Крим в складі України	Конституційний Суд України як єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні
Теми семінарських занять				Семінар 1. Поняття, предмет, метод і джерела адміністративного права (2 год.)			Семінар 2. Кабінет міністрів України як вищий орган в системі органів виконавчої влади (2 год.)			Семінар 3. Державна служба в Україні (2 год.)				Семінар 4. Адміністративно-правовий статус Верховної Ради України як вищого законодавчого органу (2 год.)	Семінар 5. Джерела адміністративного права (2 год.)	
ІНДЗ	30 балів															
Види поточного контролю						Контрольна робота					Контрольна робота				Контрольна робота	
Підсумковий контроль																

Модуль	МОДУЛЬ 4						МОДУЛЬ 5						МОДУЛЬ 6																				
Тема модуля	Адміністративний процес						Адміністративно-правове забезпечення управління економічною і соціально-культурною сферою						Адміністративно-правове забезпечення управління адміністративно-політичною сферою																				
Лекції																																	
Теми лекцій	Поняття, принципи адміністративного процесу		Дисциплінарне провадження в адміністративному праві		Адміністративний нагляд		Звернення громадян як засіб забезпечення законності у державному управлінні		Контроль у сфері державного управління		Організаційно-структуроване забезпечення державного контролю у сфері виконавчої влади		Адміністративно-правове забезпечення управління митною справою		Адміністративно-правове забезпечення управління охороною і використанням природних ресурсів		Адміністративно-правове забезпечення управління освітою і наукою		Адміністративно-правове забезпечення управління охороною здоров'я та у сфері соціального захисту		Адміністративно-правове забезпечення управління культурою і мистецтвом		Управління національною безпекою		Управління обороною України		Управління внутрішніми справами		Організація управління юстицією України		Організація управління закордонними справами		
Теми семінарських занять																																	
Семінар 6. Поняття адміністративного процесу, адміністративний нагляд. Звернення громадян (2 год.)																																	
Семінар 7. Державний контроль у сфері виконавчої влади (2 год.)																																	
Семінар 8. Управління освітою і наукою, охороною здоров'я, соціального захисту та використанням природних ресурсів (2 год.)																																	
Семінар 9. Управління національною безпекою та обороною України, внутрішніми справами (2 год.)																																	
Семінар 10. Управління юстицією та закордонними справами (2 год.)																																	
Види поточного контролю							Контрольна робота												Контрольна робота														
Підсумковий контроль	екзамен																																

11. Рекомендована література

Базова

1. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В.Галуцько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко та ін. ; за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. – Видання четверте. – Херсон : ОЛДІ ПЛЮС, 2021. – 656 с. ISBN 978-966-289-487-5
2. Остапенко, Олександр Іванович. Адміністративне право України (загальна частина) : навч. посіб. / [Остапенко О. І. Ковалів М. В., Єсімов С. С. та ін.] ; [Вид. 2-е, доп.] Львів : СПОЛОМ, 2021. 616 с. Бібліогр.: с. 612-614 (29 назв).
3. Гонтар, Зоряна Григорівна. Адміністративне право : навч. посіб. / Гонтар З. Г., Купчак М. Я., Харчук А. І. / – Львів : СПОЛОМ, 2019. – 172 с. рис., табл. – Бібліогр.: с. 169-171 (53 назви).
4. Курс адміністративного права України : підручник / [ред.: В. К. Колпаков та ін.]. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2016. – 872 с.

Допоміжна

1. Відповідальність за адміністративні правопорушення / авт. -упоряд. : Е.Ф. Демський, О.С. Демський. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 416 с.
2. Демський Е.Ф. Адміністративне процесуальне право України : навч.посіб. / Е.Ф. Демський. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 496 с.
3. Авер'янов В.Б. Основи адміністративного права України та його доктринальний розвиток // Адміністративне судочинство України : підруч. / О.М. Пасенюк (кер. авт. кол.), О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов [та ін.] ; за заг. ред. О.М. Пасенюка. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 598 с.
4. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики. Настільна книга судді / За загальною редакцією О.М. Пасенюка. – К.: Істина, 2007.
5. Права громадян у сфері виконавчої влади: адміністративно-правове забезпечення реалізації та захисту (За заг. ред. В.Б. Авер'янова). – К.: Наукова думка, 2007.
6. Принцип верховенства права: проблеми теорії та практики: у двох книгах / За заг. ред. Ю.С. Шемшученка / Книга друга: Принцип верховенства права у діяльності держави та в адміністративному праві. – К.: Конус-Ю, 2008.
7. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / За заг. ред. Тимощука В.П., Школика А.М. – К.: Конус-Ю, 2007.
8. Дерещ В.А. Органи виконавчої влади України та управлінські відносини. Монографія. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка»», 2007.